

Osztályozás

Tár: 3KP(439)1

Hely

Idő: 1920 - 1945

Személy

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím:

Séta közben

Mártírok útja 85.

244

Forrás:

1959. nov. 23

Hefőváros

(K)

(Idő)

(Hely)

Álljunk meg itt egy percre, fiam. Odahaza bizonyára kész már az ebéd, de anyád megbocsátja majd a késést. Nézd ezt a házat itt, a Mártírok útján. Nyolcvanötös szám.

Azt kérde: mit nézz rajta? Ház, mint a többi. Kapuja két oldalán a Villamos Erőmű Tervező és Szerelő Vállalatot és a Klement Gottwald Iparitanuló Iskolát hirdeti egy-egy tábla. Dolgoznak benne és tanulnak. Ma így van, fiam. De a te születésedkor, s előtte évtizedeken át, jóllehet nem fedte semmiféle tábla e falat, a kapuról mégis Dante szavait olvasták le a Margit körút járókelői: „Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménnyel!” Nem, nem a pokol székel itt akkor — sokkal rosszabb: a katonai fogház, vagy egyszerűen „A Margit körút”. E két szó egyet jelentett a rettegéssel.

A kapuban akkor fegyveres

őr állt. Most szabad az út, nézd, mi is bemehetünk körülnézni. Kis udvar következik, azután egy háromemeletes épület: igen, ebben éltek a rabok. A hátsó, tágas udvart övező fal a mainál legalább kétszer magasabb volt, s tetején szögesdrót, árammal telített vezeték futott körbe. Az új, kétszárnyú ablakok se tévesszenek meg: akkoriban a cellák ablaka is olyan volt, mint most a pincéé, itt a lábunk előtt. Egyébként oda-lent is laktak emberek. A sötétzárkák foglyai.

Kérde: kik raboskodtak itt? Egyrészt különféle cselekményekért elítélt katonák; másrészt — és főként — kommunisták, akik a kizsákmányolás és terror rendje ellen küzdöttek, s akik felett — mint e rend legfélelmetesebb ellenségei felett — gyakran katonai bíróság ítélkezett. Halottad Korvin Ottó nevét? Most negyven éve, hogy idehozták. Bűne? Egyik vezetője volt a Magyar Tanácsköztársas-

ságnak, szabad, boldog életet akart a magyar népnek. Sallai Imre és Fürst Sándor az illegális kommunista párt vezetői voltak, s huszonhét esztendővel ezelőtt csapódott be mögöttük ott, lent, a zárkaajtó. Schönherz Zoltánról már többsöt olvastál. Tudod, hogy a kommunista párt titkára volt abban az időben, amikor a Horthy-rendszer kalandorpolitikája az országot már belesodorta a Szovjetunió elleni hódító háborúba. S e háború ellen szót emelni, békét követelni — olyan bűnnek számított akkor, amelynek elkövetőivel szemben nincs irgalom.

Nézd csak itt, ezt a magasan a falba erősített vasgyűrűt. Ha ez a gyűrű, fiam, beszélni tudna!

Vélellenül maradhatott a helyén. De nem is lenne könnyű kiszedni. Vastag, erős: órákon át elbirta a rákötözött rabot. Volt, akiből ilyen úton próbálták kicsikarni a kívánt vallomást, társainak nevét, címét, a megbeszélte tállalka időpontját; volt, akiből üleggel, rúgással, vagy úgy, hogy elektromos árammal égették a testét. Tanultál, fiam, az inkvizícióról? Nos, a kínvallatás spanyol mesterei kontárok voltak a Margit körút pribékjeihez képest. Ezeknek „korszerű” és változatos módszerei azonban hatástalanok maradtak az olyan emberekkel szemben, akiknek szívét a nép és a haza odaadó szeretete, feltétlen, hű szolgálata keményítette meg.



Ilyen volt Rózsa Ferenc, az illegális Szabad Nép szerkesztője is. A rettenetes kínzásokba belepustult, de szóra nem bírhatták. Nem érte már meg a tárgyalást.

Látod azt a két földszinti ablakot, ott, az épület oldalsó szárnyában? Tágas helyiség van mögöttük. Ma üzemi ebédlő — régen tárgyalóterem volt. Ott ülésezett a bíróság, ott hirdettek halált Korvin, Sallai, Fürst, Schönherz és még annyi sok bátor hazafi fejére. A tárgyalásról ebbe, az udvarra nyíló kis helyiségbe vezették őket. Ma öltöző — akkor siralomház volt. Innen már csak a „fal

mellé” vitt az út. Oda, ahol most a halomba rakott gépalkatrészeket látod. Ott álltak a bitófák, nyolc egymás mellett. Gyere oda, ne félj, nincs annak itt már semmi nyoma. Vagy mégis? Nézd, itt a falon, bevéselt nevek, évszámok. Legtöbbjüket olvashatatlanra koptatta az idő. Ennek a névnek csak kezdőbetűi vehetők ki: „T... K... 1944”. Emitt egy másik, megfeketedett betűvel, úgy látszik, kiállta az évtizedek viharát: „Sallai”...

Igen, fiam, itt haltak meg ők. Az úri rend mindannyiszor diadalt ült tetemük felett, s hirdette: im, a kommunisták pártja megsemmisült. Csakhogy ezt a pártot megsemmisíteni éppúgy nem lehet, mint kiölni a jobbiként az emberből. A párt tovább élt a mártírok harcostársaiban, a Margit körúti börtön életbenmaradott rabjaiban és tanítványaikban, kik a te születésed óta immár szabadon építik azt a Magyarországot, amelyet Schönherz Zoltán ennél a falnál, utolsó percében éltetett. S akik mához egy hétre a párt kongresszusán tanácskoznak majd arról: miképp vezessék az országot tovább előre, még messzebb attól a világtól, amelynek ez a ház, itt a Mártírok útján, egykor oly gyászos jelképe volt.

(b. gy.)

